

דור הפלמ"ח

יוני 2010 סיון תש"ע	בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח	יו"ר העמותה ישעיהו (שייקה) גביש	העורכת: תהילה עופר
------------------------	----------------------------	------------------------------------	-----------------------

הוצאה מיוחדת במלאת עשור לבית הפלמ"ח

המנון הפלמ"ח

מסביב יהום הסער,
אך ראשנו לא יישח
לפקדה תמיד אֶנְחֵנוּ -
אנו אֶנוּ הפְּלָמָח.

ממטולה עד הנגב,
מן הים עד המדבר -
כל בָּחוּר וְטוֹב לְנֶשֶׁק,
כל בָּחוּר עַל הַמִּשְׁמֶר.

נָתַיִב לְנֶשֶׁר בְּשָׁמַיִם
שָׁבִיל לְפָאָה בֵּין הָרִים
מוֹל אוֹיֵב הָרָכָנוּ יַעַל
בֵּין נִקְרוֹת וּבֵין צוּרִים.

ראשונים תמיד אֶנְחֵנוּ
לאור היום ובמחשך
לפקדה תמיד אֶנְחֵנוּ -
אנו אֶנוּ הפְּלָמָח.

ורובבל גלעד

ולאזכור קרבות, להשקת ספרים וסרטים, למפגשי תרבות, לערבי שירה ולא פחות חשוב - לעריכת מסיבות ימי הולדת ואירועים משפחתיים אחרים. ובאים המבקשים שיתוף ושילוב ארגונים קרובים, וחברי תנועות נוער המעוניינים בשיתוף עם בית הפלמ"ח, וחיילים לרוב.

הנה כי כן - מיליון מבקרים, מרכז חינוכי, מקום מפגש חברי ויחידתי - אבן שואבה לנוער, לתלמידים ומוריהם, תיירים, עולים וכלל ישראל. על כל אלה אנו מברכים היום ומודים לכל אלה שנתנו יד להקמה, לתרומה, לתפעול ולתמיכה הציבורית.

יהא בית זה מקדש־מעט לזכר רעינו שנפלו באביב ימיהם וגלעד למפעלם של לוחמי הפלמ"ח לדורותיהם בשבע שנות קיומו.

הבריטים, העלאת מעפילים, הקמת ישובים, כניסה ללוחמה מיידית עם קבלת החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 על הקמת מדינת ישראל. הם למדו על מלחמת העצמאות אשר בה נשאנו בעול הכבד בגליל המזרחי, במרכז המדינה ובנגב, בהבסת צבאות ערב וקביעת הגבולות של שביבת הנשק.

והיום אנו חוגגים עשור להפעלת הבית, בית לוחמי הפלמ"ח. ואולם, הרבה מעבר לחבורה זו, הרי זה בית למאות אלפים שסיפקו להם כלי לחוות וללמוד את מדרשנו ואת תרומתנו, ובתוכה את תרומת ניצולי השואה והגח"ל לניצחון במלחמת העצמאות ולהקמת המדינה.

כביתם של חברי הפלמ"ח הוא משמש בית מפגש ליחידים, למחלקות ולפלוגות. מתייצבים כאן למתן עדויות, לעריכת תחקירים, אלבומי תמונות וסרטים. באים לאירועי זיכרון

חלום שהתגשם! מיליון מבקרים!

מאת ישעיהו (שייקה) גביש

חלפו עשרים שנה מיום בו חלמנו על הקמת בית הפלמ"ח. חלפו שבע־עשר שנים מיום הנחת אבן הפינה לבית וחלפו עשר שנים מיום חנוכתו.

עשר שנות פעילות ענפה, בעיקרה מופנית לדורות הצעירים, לחיילים, לעולים ולתיירים. להם הנחלנו את מורשתנו ולימדנו את תולדותינו, תולדות שבע שנות קיומו הפעיל של הפלמ"ח מאז הקמתו ב־1941 עם תשע פלוגותיו הראשונות עד סוף מלחמת העצמאות עם שלוש חטיבותיו - יפתח, הראל והנגב. הם למדו בבית הפלמ"ח על מסכת אימונים ועבודה והכשרה של לוחמים ומפקדים, פעילות במאבק נגד

חנוכת בית הפלמ"ח בחודש מאי 2000.

מימין, דוברים: נשיא המדינה עזר וייצמן, ראש הממשלה אהוד ברק, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש. יושבים: שר האוצר ביגה שוחט, נאוה ואהוד ברק, שייקה וגיסה גביש, עזר (מוסתר) וראומה וייצמן

באו על החתום:

ראשוני החותמים

יצחק רבין, ראש הממשלה ושר הביטחון
שלמה להט, ראש עיריית ת"א-יפו
חיים ישראלי, נציג משרד הביטחון
אהרון דורון, נציג ארגון חברי ה"הגנה"
יצחק בן-אהרון, נציג תנועות ההתיישבות
רות אלפסי, נציגת המשפחות השכולות

חבר הנאמנים

יצחק נבון	רפאל איתן
יעקב נמרודי	סשה ארגוב
יהודה עמיחי	בנימין בן-אליעזר
מיכאל פירון	אברהם בוצר
יאיר צבן	מרדכי גור
אפרים קציר	חיים גורי
יעקב רכטר	שושנה דמארי
רפאל רקנטי	עזר וייצמן
אברהם שוחט	צבי הקר
משה שמיר	סטף ורטהיימר
רינה שפירא	צבי יעבץ

חברי פלמ"ח

מרדכי לימון	שמעון אבירן
דב מגן	אברהם אדן
עודד מסר	יהודה אילן
גד נבון	גידי אילת
יהודה ניצן	זרובבל ארבל
משה נצר	שאול ביבר
ציפורה נריה	אורי בן-ארי
עוזי נרקיס	מוריס בן-דרור
שמעון סומך	יוחאי בן-נון
ארנן עזריה	שרה ברוורמן
אלעד פלד	ישעיהו גביש
מאיר פעיל	עמיקם גורביץ
מיכה פרי	קלאוס דרור
גדליה פלט	מאיר דרזנר
בנימין צור	חנן דשא
יאיר קדישאי	מרדכי הוד
אביבה קפלן	מנשה הראל
אריה קפלן	פנחס וינשטיין
רבקה קרמר	צביקה זמיר
חיים רון	אליהו זעירא
מנחם רוסק	יוחנן זריז
ישכה שדמי	שלום חבלין
נתן שחם	יצחק חופי
גירא שגאן	עמוס חורב
נחום שריג	חיים חפר
בת ובן של	שמואל טנקוס
יצחק שדה	אמנון יונה
איזה דפני	שמואל ינאי
יורם שדה	אורי יפה
בן של יגאל אלון	יוסף יריב
יפתח אלון	מולה כהן
דור הבנים	ישראל כרמי
יצחק שריג	

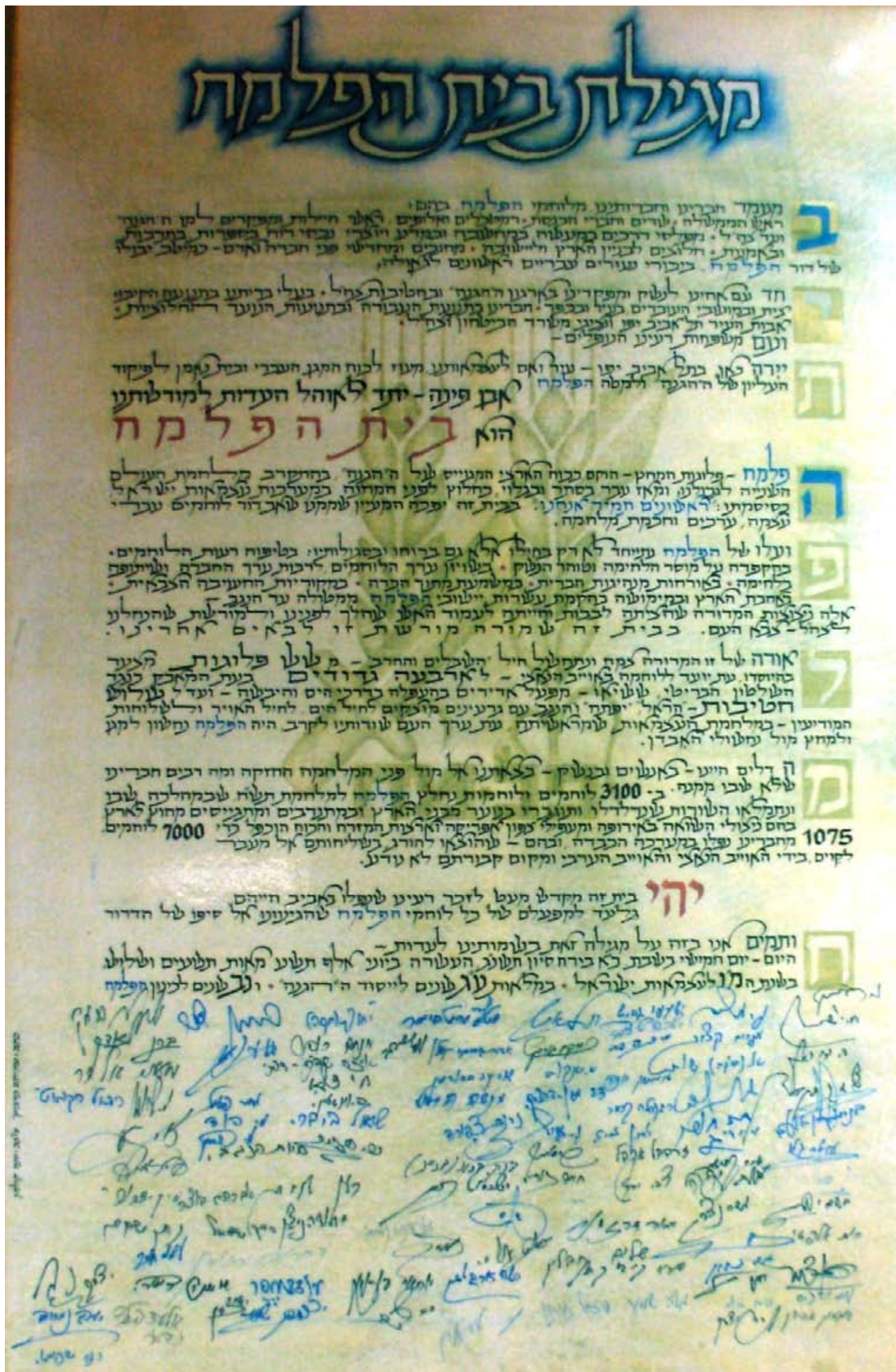
יצחק רבין ושייקה גביש
בטקס הנחת אבן הפינה

צביקה זמיר חותם על
מגילת הייסוד

נחום שריג יוצק בטון
על אבן הפינה

חזון בית הפלמ"ח

מאת יגאל אלון *

יגאל אלון, מפקד הפלמ"ח - חזון

שליחינו בהעפלה ובתפקידים מיוחדים. הפגישה תתקיים ביום שלישי 26.6.79
* גנוסר, 28 במאי 1979, מכתב לקבוצת פעילים

זה שנים רבות שאני שואף להקים את בית הפלמ"ח, אשר יאכסן בין כתליו מוזיאון ומרכז לימודי לתולדותיו ופועלו של הכוח, ויהיה יד לזכר חללינו. עם סיומה של מלחמת השחרור, בכנס היסוד של ארגון חברי הפלמ"ח בשדות-ים, החלטנו, בין השאר, על הקמת הבית, אך לא עלה בידינו לממש את ההחלטה. האמת ניתנת להיאמר, כי כמעט ונואשתי מהסיכוי להגשים את התוכנית הדרושה כל כך מבחינה היסטורית וחינוכית כאחת.

בעקבות הצלחתו המדהימה של כנס הפלמ"ח במעיין חרוד, בשנת השלושים לייסוד המדינה, עלתה ההצעה מחדש, והפעם על-ידי צוות מארגני הכנס. לא מכבר נועדנו יחדיו, אנשי המטה הארצי, מפקדי החטיבות ומארגני הכנס, והחלטנו להחיות את הרעיון. אולם, בטרם תיפול הכרעה בנדון, ברצוננו לטכס עצה עם פעילים רבים ככול שניתן. קיבלתי על עצמי לזמן לכנס התייעצות פלמ"חאים - מפקדים ופעילים - לרבות

עשר שנות עשייה

מבחינה ארגונית ומנהלתית על ידי אגף המוזיאונים.

במהלך השנה הראשונה לפתיחת המוזיאון ביקרו בו רבבות מבוגרים וכן קבוצות תלמידים וחיילים.

הארגון הבינלאומי THEA העניק פרס על עיצוב התצוגה "מסע בפלמ"ח" במוזיאון הפלמ"ח.

מתחילה העברת האלבומים של אוצר התמונות מבית השיטה לבית הפלמ"ח.

במבואת הבית הוחל במכירת ספרים בנושאים קשורים בפלמ"ח ומפרי עטם של חברים.

הוחל בקיום מפגשי חיילים ונוער המבקרים במוזיאון עם ותיקי פלמ"ח לשיחות השלמה על התצוגה.

במסגרת תיעוד חללי הפלמ"ח נתגלו פרטים על חללים נוספים והוחל בהכנות למחשוב תיקי החללים.

בחקר הפנימית של בית הפלמ"ח פועל מזנון. חברי פלמ"ח החלו לקיים אירועים משפחתיים כגון ימי הולדת בחורשה שבין שני מבני הבית.

עמותת "אוהלי פלמ"ח" שכבר הפיקה 17 סרטים עוברת לבית הפלמ"ח, על ארכיונה ומיתקני העריכה.

הספרייה מתרחבת ומקטלגת מאות ספרים המשמשים לעיון על ידי חברי פלמ"ח וחוקרים.

2001 - 2002

כ-60,000 מבקרים פקדו את המוזיאון בשנה הראשונה. הביקוש הרב מחייב הזמנת ביקור כחצי שנה מראש.

לקראת סוף 2002 הגיע מניין המבקרים ל-200,000. הוכנסה מערכת אוזניות עם הסברים באנגלית לתיירים.

באמפיתיאטרון של בית הפלמ"ח התקיימה עצרת ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ציון "טקס בין-דורי", בהשתתפות חברי פלמ"ח, חיילים וחניכי תנועות נוער.

הוחל במחשוב מאגר המידע, מסמכי הארכיון, קטלוג הספרים, פרטי החברים והחללים ואלבומי אוצר התמונות.

יוצאי פלוגה ד' ("התל-אביבית") התכנסו במלאת 60 שנה לגיוסם וקיבלו תעודות המעידות על חברותם בפלוגה.

ותיקי מחלקת הטיס התכנסו במטרה לתעד את עלילות טייסת הגליל וטייסת הנגב.

רק כשחברתי יחד את אירועי העשור שנערכו בבית הפלמ"ח, תפסתי כיצד כמו בכורת המושכת דבורים, נמשכים אליו המוני חברים ומבקרים - מי לביקור רגיל, מי ללימוד, מי להתנדבות, מי להכנת אלבומים וכנסים, מי לכנסים ולאירועים. חזון שהתגשם: בסתם יום-של-חול פוקדים מאות אנשים את הבית על אגפיו והכוורת רוחשת.

כאן סיכמנו רק את המתרחש בבית הפלמ"ח, אך כוורת הפלמ"ח רוחשת גם מחוצה לו - בכנסים לכלל החברים בהיכל התרבות וליחידות באתרי קרבות, בספורים, אזכרות, הקרנת סרטים, חנוכת אנדרטאות ועוד. כמו-כן "נועדים" חברי הפלמ"ח וירטואלית עם חברים, באתר האינטרנטי, בעלונים ובעיתונים דוגמת זה שבידך.

תהילה עופר

1999

מוזיאון הפלמ"ח הושלם. החל מחודש פברואר, הראשונים לבקר בו בתקופת ההרצה הם חברי הפלמ"ח.

הופיעה אלבומית ובה שלושה דפי מזכרת עם בולים בנושא הפלמ"ח שהונפקו על ידי השירות הבולאי.

נמשך עדכון רשימת חללי הפלמ"ח והכנת תיק אישי לכל חלל.

מאות חברי פלמ"ח תרמו "לבנה" שעלותה 500 ש"ח להשלמת בית הפלמ"ח ורבים אף תרמו מספר "לבנים".

מאגר המידע בכל הנושאים הנוגעים לפלמ"ח הושלם והוחל בתהליך מחשובו.

2000

חנוכת בית הפלמ"ח התקיימה בחודש מאי בנוכחות 500 מוזמנים.

המוזיאון נמסר לידי משרד הביטחון ומופעל

הפלמ"ח וביתו

מאת יצחק רבין *

יצחק רבין, ראש הממשלה - אבן-פינה

הוא אותה חבורת אנשים, אשר היו, לאחר המלחמה, לפרופסורים בכלכלה, במדע וברפואה, למובילים בחקלאות, בתעשייה ובבנקאות, לסופרים, משוררים ואמנים, לאלופים, חברי כנסת ושרים ואפילו, תסלחו לי - לראש ממשלה.

דור הפלמ"ח הולך ונמוג עם השנים, אבל רוח הפלמ"ח חייבת לחיות.

* תל אביב 1993, כראש ממשלת ישראל ושר הביטחון, בפתח החוברת המודיעה על התחלת הבנייה של בית הפלמ"ח

שושנה דמארי ותזמורת צה"ל בניצוח יצחק גרציאני בטקס הנחת אבן הפינה לבית הפלמ"ח

חברי פלמ"ח ממשיכים לערוך מסיבות לרגל אירועים משפחתיים בבית הפלמ"ח, בהן מסיבות הפתעה לחברים שבני משפחותיהם ניחשו כי זה המקום שבו היו רוצים לחגוג. ביום הזיכרון לרצח ראש הממשלה איש המשך בעמוד הבא

דור הפלמ"ח

בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח

www.palmach.org.il

העורכת: תהילה עופר

העורך האחראי: ישעיהו (שייקה) גביש

כתובת המערכת:

עמותת דור הפלמ"ח, בית הפלמ"ח

רח' חיים לבנון 10, ת"א 69975

ת"ד 65080, ת"א 61650

טל- 6416484-03, פקס' 6414716-03

הודפס: דפוס שלמה לוי 052-5471060

תצלומים: אוצר תמונות הפלמ"ח,

ארכיון, אלדד חרובי, אבי עופר

סתם יום של חול בבית הפלמ"ח

שיחת סיכום באחת הכיתות והסברים בחדר ההנצחה בו לכל חלל פלמ"ח מגירת מסמכים

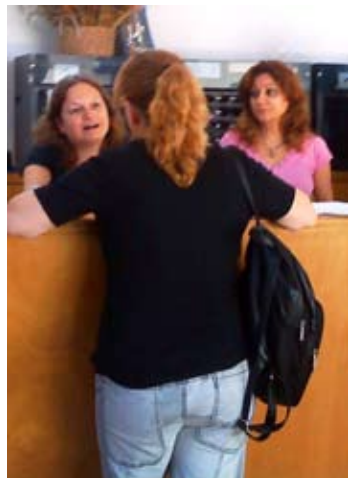
שיחת מבוא לפני הביקור בתצוגת המוזיאון

ב"קפה פלמ"ח" בחורשת הפלמ"ח: נוער יהודי מחו"ל וחילי צה"ל

מימין, שלי
שומר אשר
על דלפק
הכניסה,
מבקרת
ונעמה
סוקניק
האחראית על
המדריכים

שיר גרינברג (בתמונה) ואלה בצר מקבלות את
ההזמנות לביקורים בבית הפלמ"ח, מהארץ וגם
מחו"ל. הן מנווטות בין מקום פנוי ומועד מתאים,
אפשרות לשינויים ועוד. התור ארוך וצריך הרבה
סבלנות כדי לספק את כל הפונים. 400 מבקרים
ביום זה לא עניין של מה-בכך

באוצר התמונות שאותו הקימה ומנהלת עד היום חברת הפלמ"ח דיתה פרח יש כ-120 אלבומים שהוטמעו גם באתר באינטרנט ועשרות אלפי תמונות נוספות. לצד דיתה עובדת זה שנים רבות רותי עמיר ושאר מתנדבים חברי פלמ"ח, חלקם המתמידים במהלך שנים: רותי בר-רצון, יוסף עמיר, צבי כהן, יצחק יערי (נבי), שאול ספיר, יצחק באר, דני אופיר, מיכל נוטמן, ואהרון שרון. למתנדבים הצטרפו גם מי שלא היו בפלמ"ח, פנינה ירוחמי הוותיקה, חביבה רייק-שקלרסקי מדור ההמשך ואחייניתה של הצנחנית חביבה רייק, חביבה ערמן ועמרים אסתרין, אח שכול של חבר פלמ"ח.

באוצר תמונות הפלמ"ח: ותיקים נזכרים ואם צעירה לומדת על מעלליהם

מחסע בפולין ליד לגח"ל

קבוצות של תלמידי כיתות י"א וחיללים שחזרו ממסע במחנות ההשמדה בפולין וראו מקרוב איך הושמדו מיליוני יהודים, מבקרים בחודשים האחרונים ב"יד לגח"ל ולניצולי השואה במלחמת העצמאות" ולומדים כיצד לחמו הניצולים ולקחו חלק בתקומת ישראל. פחות משנה לפתיחת המיצג והתערוכה וכבר פוקדים את האולם השוכן בקומה העליונה של בית הפלמ"ח כ-1,000 איש בחודש. לאחר תקופת הרצה שאליה הוזמנו קבוצות מיקוד קרובות לנושא, המקום פתוח לביקורים רגילים, בדרך כלל בנפרד מהביקור ב"מסע בפלמ"ח" שבמוזיאון. הביקור הוא בקבוצות על פי הזמנה מראש, המבקרים מקבלים הסברים, צופים במיצג המתאר קבוצת לוחמים אנשי גח"ל המייצגת ניצולי שואת יהודי אירופה ומצפון אפריקה, בצד לוחמי פלמ"ח ותיקים. חבלי הקליטה של העולים החדשים שהגיעו הישר למערכה מוצגת בחזיון מרגש ובסימום מתוודעים המבקרים עם קבוצת דמויות אמיתיות של מי שהיו עולים חדשים והגיעו להישגים מרשימים במדינת ישראל.

ב"יד לגח"ל", חיילים ואזרחים לומדים מה פירוש "משואה לתקומה"

הארכיון והספרייה לרשות הכלל

(כולל הנופלים והנפטרים במרוצת השנים) שהיו בפלמ"ח בתקופות שונות, מאז הקמתו ועד סוף מלחמת העצמאות. ביוגרפיות יש בין 2,500 ל-3,000. קצב הטמעתן במאגר הממוחשב אינו אחיד, תלוי בכמות המשימות האחרות, החשובות לא-פחות, כגון הטמעת תקצירי עדויות שקיבלנו מבית אלון ומיד טבנקין ורק 260 מהן כבר ממוחשבות". מאגר החברים עדיין מחכה לשאלונים הרבים שטרם חזרו עם קורות חייהם של חברים, ביניהם מראשוני הפלוגות.

בחדר הספרייה. במהלך השנים התחלפו חלק מהמתנדבים וכיום עושים במלאכה: אייל רמתי מטעם המרכז לשיקום נכי צה"ל, אביהו אגוזי, חברת הפלמ"ח גאולה וולפסון שהייתה בהכשרת כפר בלום וחמש חברות שהיו בהכשרת גבע - יעל טולדו, רחל תדהר, רחל לוי, חוה בלומביץ ואראלה שקד. בין השאר עוסקים המתנדבים, על פי הנחיות אלדד וירדנה, בהטמעת הביוגרפיות הקצרות של חברי הפלמ"ח על פי השאלונים שנשלחו לכל חברי הפלמ"ח הרשומים במאגר - ונענו. אלדד: "במאגר רשומים 7,660 חברים וחברות

מאותן סיבות מגיעים רבים לבית הפלמ"ח כדי לעיין במסמכים שאינם עדיין במאגר הממוחשב, ב-3,000 הכותרים שבספרייה ובחדר ההנצחה שבו מגירה עם מסמכים ופרטי עיזבון לכל אחד מ-1,187 חללי הפלמ"ח. ירדנה וירוב, מנהלת הספרייה, האחראית גם לכל תיעוד החללים: "רשימת הספרים עם תקצירי תוכנם וכמו-כן דפים מפורטים על כל חלל הוטמעו גם באתר באינטרנט". העבודה האדירה הנדרשת להטמעת כל החומר המצוי באתר לא הייתה יכולה להתבצע בלעדי המתנדבים העושים שעות בעמדות המחשב

"אתר הפלמ"ח באינטרנט עומד לזכות בשדרוג דרמטי", אומר ד"ר אלדד חרובי, מנהל הארכיון. לדבריו, עמוד השער יקבל עיצוב חדש ובאתר יהיו מדורים נוספים, דוגמת חדשות היום והחודש, תוכניות ההדרכה בחלקי בית הפלמ"ח, התצוגה ביד לגח"ל, האודיטוריום, גלריה של תמונות מאירועים שונים, הצגת קטעי סרטים, מדור "היום לפני..." ועוד. רבבות גולשים באתר www.palmach.org.il מדי שנה ורבים הנעזרים בו לצורך מאמרים, מחקרים, ספרים והעשרה בידע אישי על הפלמ"ח.

ירדנה וירוב ואלדד חרובי סוקרים מסמכים לארכיון

סגן שר הביטחון מתן וילנאי מאזין להסברים על הארכיון

חברת פלמ"ח מעיינת בסרט לצורך תיעוד

מדריכה-חיילת מכינה "שיעורי בית"

"התקווה" והמנון הפלמ"ח באולם וביצע

2000: יש לנו בית! 2010: יש לנו אולם!

בשנה העשירית לחנוכתו עלה בית הפלמ"ח מדרגה שבאה לידי ביטוי בחלק ניכר מן הפעילות הנערכת בין כתליו: פתיחת אולם מלווי השיירות מאפשרת קיום אירועים רבי משתתפים שבעבר היו יכולים להיערך רק במזג אוויר נאה באמפיתיאטרון או בחורשה בין שני בנייני בית הפלמ"ח. בשנת אלפיים היה ניתן להשוות בגאווה בין תמונת הגדר ברחוב לבנון 10 ברמת אביב ועליה שלט "אתר בנייה" משנת 1993 לבית תמונת האוטובוסים הפורקים מבקרים בבית שהוקם באותו אתר. ועתה, מקץ עשור - האולם שמאז חנוכתו כבר נערכו בו כ-15 אירועים, לא רק על ידי עמותת דור הפלמ"ח אלא גם של משרד הביטחון וצה"ל, כגון כנסים של יחידות והופעת תזמורת צה"ל. ועוד היד נטויה.

פעם אתר בניה, עכשיו אתר תיירות

דגל צה"ל ללוחמים

ערב הצדעה לגח"ל

שהצטרפו לכוח הלוחם בארץ וללא תרומת "ועידת התביעות" וכמה תרומות יותר קטנות, המפעל הזה לא היה מתאפשר. בערב ההצדעה האזינו נציגי הגופים הללו יחד עם לוחמי גח"ל ועם אנשי הצוות שהקים את המיצג לדברי ההלל שהשמיעו שר החינוך גדעון סער וסגן שר הביטחון מתן וילנאי ולחיים גורי שסיפר על פגישתו עם ניצולי השואה ביותו שליח פלמ"ח באירופה ואחר כך בחטיבת הנגב. בירכו גם יו"ר ועידת התביעות יוליוס ברמן ונציגי הלוחמים משה זנבר וצבי גיל. "מסמר הערב" המרגש על רקע נגינת תזמורת צה"ל, אותו הציג המנחה עמיקם גורביץ, היה מסירת דגל צה"ל בידי קצין חינוך ראשי תא"ל אלי שרמייסטר לשלושה לוחמים: יצחק ארד (טולקה), עליזה גרנות ובנימין דורון.

חנוכת התערוכה והמיצג "יד לגח"ל ולניצולי השואה במלחמת העצמאות" הייתה לערב הצדעה ללוחמי תש"ח שעלו ארצה ותרמו את חלקם במלחמה. "גם אנחנו מגש הכסף" הזכירה כרזה גדולה על הבמה באולם מלווי השיירות למי ששכח ולמי שלא ידע כי לוחמי הגח"ל מילאו את השורות שנידלדלו בהתחלת המלחמה והביאו יחד עם הלוחמים הוותיקים לניצחון. זה לא היה ערב פלמ"חי בלבד, אלא ערב ממלכתי, שכן אנשי הגח"ל לחמו וחלק גדול מהם נפלו בכל החזיתות ובכל יחידות צה"ל. ואולם, רק הפלמ"ח נרתם להנציח אותם באופן כה מופלא, כדברי יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש שהזכיר כי אמנם הייתה זאת יוזמת העמותה ("ראינו זכות לעצמנו"), אך ללא שיתוף הפעולה עם ארגוני הלוחמים היהודים במלחמת העולם

שייקה גביש

גדעון סער

מתן וילנאי

יום הזיכרון הוקדש לעולים

בן דור ההמשך אבי עופר קרא מדברי חיים גורי, מוטיקה גולדהכט שהיה איש גח"ל סיפר על קליטתו בפלמ"ח ובמולדת וחברי תנועת הנוער הופיעו בזימרה ובמלל. ברקע של כל הדוברים היה עמוד מודעות שעליו הודבקו העתקי מודעות מקוריות מן הימים שריכוז צוות ההדרכה של בית הפלמ"ח וביניהן: צו מ-4 באפריל 1948 לגיוס העולים החדשים, גיוס חובה שעליו הכריזה הנהגת המדינה בדרך - מרכז המפקד לשירות העם מטעם הסוכנות היהודית לארץ ישראל והוועד הלאומי לכנסת ישראל. במודעה נקראים מעפילים ועולים: "הארץ המחכה לכם כאם לבנים. קוראת לכם: היחלצו להגנתה!"; ומודעת אבל על "המעפיל האלמוני" (רבים היו כאלה) שנפל במאבק על חופש העלייה; ומודעה ביידיש הקוראת להתגייס לעבודה ולקרב. בבית הפלמ"ח היה אולי הטקס היחיד מכל הטקסים שנערכו במדינת ישראל ערב יום העצמאות, שבמרכזו הצדעה לחלל העולה החדש, איש הגח"ל, ניצול השואה.

המפגש השנתי בחורשת בית הפלמ"ח לציון יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל היה השנה בסימן השתתפותם של העולים החדשים ובעיקר ניצולי השואה במלחמת העצמאות. עולים כאלה, שבינתיים צברו ותק של 62 שנה בארץ, הסבו יחד מול הבמה עם חברי פלמ"ח שגם אז היו ותיקים או ילידי הארץ ועם עוד שתי קבוצות שמלחמת העצמאות היא בבחינת היסטוריה רחוקה עבורם: דור ההמשך של דור הפלמ"ח (גם של העולים דאז) ודור ממש צעיר שבלט בחולצות הכחולות עם סמל תנועת המחנות העולים וביניהם גם חיילים מבוגרי התנועה. פסיפס דורות שהפך בשנים האחרונות אחד מסממני האירועים בבית הפלמ"ח. גם תוכן המפגש היה באותו סימן היכר, בשירה ובמלל. יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש ומנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש דיברו על החלק הגדול - אפילו המכריע - שהיה לעולים החדשים בניצחון במלחמה והחלק הגדול בשורות הנופלים למען מולדת שלא הספיקו להכיר אפילו. חברת הפלמ"ח רותי בר-רצון קראה את ה"זכור",

ותיקי הפלמ"ח ונוער המחנות העולים

עמוד מודעות מימי הקריאה לגיוס העולים החדשים

אבי עופר, בן דור ההמשך

זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח

רותי בר-רצון, חברת הפלמ"ח

מוטיקה גולדהכט גח"ל-פלמ"ח

אולם מלווי השיירות

בחנות אולם מלווי השיירות הייתה סיבה טובה למסיבה. מאז חנוכת בית הפלמ"ח חיכו פעילי עמותת דור הפלמ"ח והצוות המנהל את בית הפלמ"ח ליום הזה. בהיעדר אולם להתכנסויות גדולות בעונות הקרות, או אירועים המחייבים הימצאות במה גדולה וציוד משוכלל להגברה והקרנה, היה צורך להתכנס רק בחדרי הכיתות או לנדוד לאולמות אחרים, כפי שנעשה למשל בטקסים לחלוקת פרס אלון ופרס שדה באולם של מוזיאון תל אביב. האולם עצמו היה קיים, קירות בטון, רצפה ותיקרה חשופים וקרים. התקנת האולם לכנסים ולמופעים דרשה סכומים גדולים מאד שהושגו על ידי הקצבת משרד הביטחון ותורומה נדיבה שבלעדיה לא היה הפרויקט יוצא אל הפועל, חבר הפלמ"ח מוזי ורטהיים שביקש להנציח בכך את גבורת חבריו לליווי שיירות ואת זכר הנופלים. האולם אכן נקרא על שם "מוזי ורטהיים", גדוד VI פלמ"ח-הראל". העיצוב הוא כפנים של משוריין ענק והושג באמצעות מעטפת פנימית של לוחות בגון החלודה כמו לוחות המשוריינים במלחמת העצמאות שבין החרקים מבצבץ נוף הסלעים והירוק "בדרך אל העיר". חנוכתו נערכה בהשתתפות אנשי הצוות שניהל את הפרויקט

זו השנה ה-29 להענקת פרס יגאל אלון למעשה מופת חלוצי והפעם, לראשונה, הטקס היה באולם מלווי השיירות. השופטים, בראשות אלוף מיל' דני מט והחברים זיוה ארבל ואסף סלע, פירטו את הנימוקים להענקת הפרס לאלוף מיל' עמרם מצנע עבור מעשהו החלוצי בלכתו לירוחם, שם הוא מכהן כראש המועצה המקומית, ולמכילות הקדם-צבאיות בכל הארץ. כמדי שנה ארגן והנחה את הערב עמיקם גורביץ. אלוף מיל' שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח, הפנה את ברכתו לחתני הפרס וגם לקהל, חברי פלמ"ח שיגאל אלון היה

שייקה גביש

עמוס חורב

אהוד ברק

צביקה זמיר

מוזי ורטהיים

קהל

מפקדם הנערץ שישבו אלה לצד אלה עם חברי דור ההמשך שאך שמעו עליו. יו"ר הפרס אלוף מיל' ד"ר אלעד פלד עמד על חשיבות ההתייחסות למעשי מופת חלוצי ומי שמאפשר את הענקת הפרס הכספי, סטף ורטהיימר, דיבר על חשיבות ההכשרה המקצועית כמנוף לחלוציות בימינו. נציגי המכילות הצבאיות סיפרו על טיבן ופועלן בקרב הנוער. אורח הערב היה שר הביטחון אהוד ברק שהדגיש בדבריו כי מורשת הפלמ"ח ומפקדו יגאל אלון השפיעה ומשפיעה על צה"ל.

זו השנה ה-29 להענקת פרס יגאל אלון למעשה מופת חלוצי והפעם, לראשונה, הטקס היה באולם מלווי השיירות. השופטים, בראשות אלוף מיל' דני מט והחברים זיוה ארבל ואסף סלע, פירטו את הנימוקים להענקת הפרס לאלוף מיל' עמרם מצנע עבור מעשהו החלוצי בלכתו לירוחם, שם הוא מכהן כראש המועצה המקומית, ולמכילות הקדם-צבאיות בכל הארץ. כמדי שנה ארגן והנחה את הערב עמיקם גורביץ. אלוף מיל' שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח, הפנה את ברכתו לחתני הפרס וגם לקהל, חברי פלמ"ח שיגאל אלון היה

עמרם מצנע

זיוה ארבל

סטף ורטהיימר

אלעד פלד

דני מט

אהוד ברק

חבר השופטים לפרס דדו, אהרון ידלין, בעבר שר החינוך, נשא דברים על חשיבותו לחינוך הדור הצעיר. בטקס נשא דברים גם ג'ק מהפור שתורמתו מאפשרת את קיום הפרסים. עמיקם גורביץ הנחה את הערב בסגנון המורשת של "מדורת יצחק שדה באומר ובזמר".

עמי דור-און וצביקה גרינגולד

המחולק זה 28 שנים. על מורשת יצחק שדה דיבר גם יו"ר חבר השופטים תא"ל מיל' ד"ר אפרים סנה. חברי חבר השופטים ד"ר דיתי רונן ותא"ל מיל' עמוס גלבוע קראו את הנימוקים לבחירת הזוכים ותיארו את עבודותיהם: גיורא רום, טייס מהולל, המספר על התמודדותו בשבי המצרי; העיתונאי דור-און והלוחם גרינגולד מספרים את סיפור הגבורה של גרינגולד וצוותו במלחמת יום הכיפורים בקרבות רמת הגולן. ההרצאה המרכזית בטקס הייתה של ר"א מיל' אמנון ליפקין-שחק. באותו מעמד הוענק פרס "דדו" ע"ש חבר הפלמ"ח והרמטכ"ל דוד אלעזר לביה"ס התיכון ע"ש פנחס אילון בחולון, כפר הנוער "רמת הדסה סאלד" והישיבה התיכונית "אלוני הבשן" (ציון מיוחד), על מחקרי תלמידיהם בנושא ביטחון ישראל. יו"ר

הפלמ"ח מטעם העמותה להענקת הפרס בראשות חבר הפלמ"ח אלוף מיל' שלמה גזית ומשרד המדע התרבות והספורט. שלמה גזית דיבר על מורשת מפקדו הראשון של הפלמ"ח ועל מהות הפרס

בפרס השנתי לספרות צבאית ע"ש יצחק שדה זכו אלוף מיל' גיורא רום על ספרו "צבעוני 4" וצביקה גרינגולד ועמי דור-און על ספרם "כוח צביקה". הטקס להענקת הפרס נערך באולם מלווי השיירות בבית

גיורא רום

אהרון ידלין

אפרים סנה

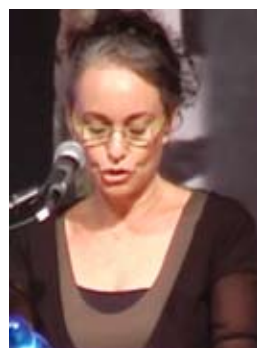
ג'ק מהפור

אמנון ליפקין-שחק

עמיקם גורביץ

דיתי רונן

שלמה גזית

עמוס גלבוע

חברי דור ההמשך ארגנו מפגשים

יודקה בן-דוד ו"חמישיית בית הפלמ"ח

חברי פלמ"ח נזכרים בכ"ט בנובמבר ההוא ודור ההמשך מדמיין אותו

מסמר הערב: חנה מרון
קוראת אלתרמן ומספרת עליו

יואב מדור ההמשך
ורבקה'ה מדור הצ'זבטרון

אוסנת מרדור מדור ההמשך
קוראת חיים גורי

יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה
גביש מברך

ערב שירי נתן אלתרמן וערב שירה בציבור בכ"ט בנובמבר שארגנו חברי דור ההמשך היו ערבי חווי וזמר משותפים לוותיקי פלמ"ח ולצאצאיהם

את הערב המוקדש לשירי נתן אלתרמן ואת ערב השירה בציבור בכ"ט בנובמבר שהתקיימו באולם מלווי השיירות ארגנו חברי דור ההמשך לפי פנייתו של מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש. יואב רגב יצא לדרך בעזרת פעילי דור ההמשך ובאמצעות חבריו הטובים שקרא לדגל והם נענו ברצון רב, לא מתוך מחויבות אליו, אלא מתוך הערכה לדור הפלמ"ח.

ההיענות הייתה דומה לגבי שני המפגשים, בהבדלים קטנים מבחינת איוש התפקידים. חברי דור ההמשך סייעו לוגיסטית: רונן ברוקשטיין באמצעות איש צוות שלו, גרשון שני, נקרא לדגל. מרכז דור ההמשך אבי עופר ארגן את כל הקשור להזמנת האורחים ורישומם ובנושאי הסדרנות. רוני דותן-עוזר, גליה צור, יוסי הרי ואביטל דותן, לא רק שהופיעו בהתנדבות בערב אלתרמן אלא השקיעו לא-מעט בהכנות. השותפה הבכירה לארגון אותו ערב ולעריכת התוכנית הייתה אוסנת מרדור. רבקה'ה קרמר מדור הפלמ"ח יזמה את הזמנת "מסמר הערב", חנה מרון, אותה ליוותה נורית רוזן, חברה ופקודה של אסנת.

בעקבות הלוחמים בקרבות משמר העמק

61 שנה לאחר קרבות משמר העמק בחודש אפריל 1948 נכנסה לקיבוץ שיירת מכוניות באחת השבתות בחודש אפריל 2009. קודם חנו המכוניות ליד "מערת הפלמ"ח", אחר כך עלו לאנדרטה המנציחה את הקרבות. כ-80 איש יצאו מן המכוניות בשני האתרים, מחציתם מדור ההמשך של הפלמ"ח, עוד כרבע חברי פלמ"ח (לרבות הוריהם של הראשונים) וכרבע שוחרי מורשת הפלמ"ח שדור ההמשך מקרב על ידי הזמנתם לאירועים שונים. היה זה סיור מורשת במלוא מובן המילה, דוגמת קודמו שהיה שנה קודם לכן לציון "ליל הגשרים" בגשרים אל-חמה ובנות יעקב. את הסיור למשמר העמק ארגנו אבי עופר, דור שני לחברי הפלמ"ח תהילה וזאב עופר ואיתן דפני, דור המשך שני למפקד הפלמ"ח יצחק שדה וראשון לחברי הפלמ"ח איזה שדה-דפני ומשה דפני.

לאחר תוכנית מודרכת במערת הפלמ"ח על ידי חבר הקיבוץ ישע עקרון שיחד עם אשתו לאה'לה שיקמו את המקום, התכנסו כולם ליד האנדרטה שב"הר הגעש". איתן דפני הסביר את אשר התרחש במקום בתש"ח, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש שלקח חלק בקרבות בהיותו מ"פ בגדוד הראשון סיפר על המערכה ומשמעותה, אבי עופר הציג את מבנה הקרקע של המקום וסביבתו וחבר קיבוץ סיפר על חוויותיו כילד בהתקפה על משמר העמק.

שייקה גביש

איתן דפני

עולים לאנדרטה ב"הר הגעש"

אבי ותמוז עופר

דור ההמשך משתלב בפעילות עמותת דור הפלמ"ח

זקוקים לעוד! בנוסף, שמנו לנו למטרה לנסות להקים מוקדי פעילות אזוריים לפי המתכונת המוצלחת שמקימת מירה במודיעין. כמו כן, יואב רגב התנדב להכין ספר אתרי המורשת של הפלמ"ח והפרויקט ייצא לדרך אם ימצא המימון הדרוש.

המורשת: בשנה החולפת קיימנו עוד סיור מורשת, הפעם למשמר העמק; מירה גרנות חברת הצוות המוביל ארגנה את האירוע השנתי של חטיבת יפתח במודיעין ב-2009, בו השתתפו גם 50 מבני/ות דור ההמשך, ואת האירוע ב-2010 העומד להתקיים בימים אלה; יואב רגב בעזרת אסנת מרדור ארגנו שני ערבי שירה מוצלחים מאד, בכ"ט בנובמבר וערב לציון 100 שנים להולדת אלתרמן. לחודשים הבאים מתוכננים סיור מורשת לצפון ביולי; ערב שירה לציון 65 שנות העפלה באוגוסט; "הפלמ"ח חוזר למצדה" בספטמבר; סיור מורשת לדרום באוקטובר; ושוב, הערב לציון כ"ט בנובמבר. השנה לאחריה היא שנת יובל ה-70 לפלמ"ח והתחלנו בדיונים ראשוניים כיצד לציון שנה זו בצורה מכובדת ובולטת. דור ההמשך מוכן להתגייס למשימות נוספות, לדוגמה איוש אוצר תמונות הפלמ"ח שכבר מתקיים בריכוז יואב רגב, יש כבר כמה מתנדבות ומתנדבים העושים במלאכה -

הצטרפו אליה. "Dor Palmach" כולל כבר כ-300 חברים בפייסבוק, וכך גם בקבוצת שוחרי מורשת הפלמ"ח. ואנו קוראים לכולם: הצטרפו גם אתם/ן!

11 מחברי דור ההמשך נבחרו למועצה של עמותת דור הפלמ"ח לשלוש השנים הקרובות, ואלו הם (בסדר א"ב): רונן ברוקשטיין, עומר גביש, מירה גרנות, איתן דפני, יחיעם חורב, יפתח יעקב, יואל מרשק, אבי עופר, יואב רגב, ירון רם וצחקי שריג. מתוכם נבחרו שלושה גם להנהלת העמותה: אבי, יפתח וצחקי. לאחר שדור ההמשך השתלב אורגנית בפעילות העמותה הציע יפתח שתוקם ועדה שתטפל בכלל אירועי העמותה ושאותה יוביל אבי. ההנהלה קיבלה את ההצעה ובוועדה חברים מדור הפלמ"ח עמיקם גורביץ', יהודה זיו ודנה כוגן; מדור ההמשך רונן ברוקשטיין, מירה גרנות, אסנת מרדור ויואב רגב. צוות דור ההמשך מוסיף לפעול במקביל, לחיזוק הקשר עם דור ההמשך ושוחרי

מאת אבי עופר
פעילות דור ההמשך נכנסת לשנתה השלישית. לסיכום השנתיים שחלפו ניתן לקבוע כי דור ההמשך הפך להיות עובדה קיימת המבטיחה את המשך השימור והנחלת מורשת הפלמ"ח. ברשימות הקשר שלנו יש כבר 530 כתובות מייל של משפחות דור ההמשך. אנו מרחיבים את פעולותינו גם לשוחרי מורשת הפלמ"ח שאינם דור המשך. ההתעניינות רבה ויש כ-120 משפחות ברשימות קשר טלפוניות. כדי לשפר את הקשר עם חברי/ות דור הפלמ"ח עצמו החלנו בצירופם לרשימת הקשר במייל. עד עתה צירפנו 140 פלמ"חניקים. מי שטרם קיבלו מאיתנו מייל, מתבקשים לכתוב לנו לכתובת Palmach.org@gmail.com. כערוץ קשר נוסף הצטרפנו גם לפייסבוק ביוזמת אל הרפז, דור שלישי לחבר הפלמ"ח יואב הרפז, והקמנו קבוצה של "מורשת הפלמ"ח" באתר זה. היוזמה כוונה במקורה לדור השלישי אבל גם לא מעט מבני הדור השני ואפילו הראשון

חברים/חברות מדור הפלמ"ח!
אם צאצאים אינם רשומים עדיין בדור ההמשך
עתה הוא הזמן להירשם
אנא, העבירו לנו את השמות וכתובות המייל שלהם או העבירו להם את כתובתנו
palmach.org@gmail.com
ונשלח להם טופס הצטרפות
זיכרו: דור ההמשך יבטיח את המשך מורשת הפלמ"ח היקרה לכם!

עמותת דור הפלמ"ח, תולדותיה, מוסדותיה ופועלה

עמותת דור הפלמ"ח שבראשית דרכה נקראה ארגון דור הפלמ"ח קמה ב־1984, חמש־עשרה שנה לפני שבית הפלמ"ח עמד על תלו. עוד לפני כן, חבר פעילים התכנסו, יזמו, תכננו ופעלו ברצף, קודם במשרדו של מיכה פרי ובהמשך בצריך סמוך לבית הפלמ"ח של היום. כך אורגנו כנסים של כל חברי הפלמ"ח וכנסי חטיבות בחורשת גינוסר, במעיין חרוד בראש פינה, בגני יהושוע בתל אביב ובמקומות נוספים. וכך נולדה ותוכננה הקמת בית הפלמ"ח ובשנת 1993 הונחה אבן הפינה. ומה שלא פחות חשוב, הוחל בהתרמת גופים ויחידים בעלי יכולת שבלעדיהם כידוע - אם אין קמח אין תורה.

ב־1999 נקבע תקנון עמותת דור הפלמ"ח. מטרתיה, מוסדותיה ותפקידיהם הוגדרו לפי חוק העמותות. נבחרו מוסדות העמותה - הנהלה, ועדת ביקורת, מועצה. כתוצאה מהפעילות בשנים הקודמות וביתר שאת לאחר הפעלת המוזיאון הגיע מניין החברים

מימין: מיכה פרי המנוח, אז מזכ"ל העמותה ואשר על הקמת בית הפלמ"ח, עורך סיור בבניין הלא-גמור עם ראש עיריית ת"א-יפו דאז רוני מילוא ואנשי העמותה יאיר קדישאי, אמנון יונה, שייקה גביש

הרשומים בשנת 2000 ל־4,500. חברי העמותה נרתמו ותרמו "לבנים" ואחדים הרבה יותר מזה. החל משנת 2002 הולך וגדל מניינם של בני/בנות זוג וצאצאים של חברי פלמ"ח המצטרפים לעמותה. העמותה־האחות, "אוהלי פלמ"ח", עברה גם היא לבית הפלמ"ח והמשיכה בהפקת סרטים. ב־2003 ובשנת ה־60 להקמת המדינה התקיימו כנסי פלמ"ח בהיכל התרבות בתל אביב בהשתתפות כ־3,000 חברים ובני משפחה. מאות חברים רכשו את קלטות הווידאו שתיעדו את הכנסים. כן מופקים מדי שנה ונשלחים לכל חברי העמותה עלון הפלמ"ח ועיתון דור הפלמ"ח דוגמת זה שבידיך והופקו שני עיתונים בנושאים הרלוונטיים בפורמט קטן שחולקו למשתתפים בחנוכת אולם מלווי השיירות ובחנוכת יד לגח"ל.

כנסים ואירועים

במרוצת העשור ארגנה הנהלת העמותה עוד אירועים גדולים שבטרם הושלם האודיטוריום התקיימו במקומות אחרים, לדוגמה עצרת גדולה של לוחמי הגח"ל במוזיאון ארץ ישראל ומדי שנה טקסים להענקת פרס יגאל אלון ופרס יצחק שדה במוזיאון תל אביב. כן השתתפו חברים באופן פעיל או כמוזמנים אירועים שאורגנו על ידי גופים אחרים, כגון: הצדעה לוותיקי תנועת המרי העברי במשכן הכנסת, חנוכת המחלף של כביש 6 ליד ח'רבת מחאז, כנסי "צועדים ומצדיעים" לחטיבת יפתח במודיעין, כנס חוקרים ביד טבנקין בנושא "הפלמ"ח, מחקרים ועדויות", הקרנות הסרטים בהפקת "אוהלי פלמ"ח" באולמות שונים ובטלוויזיה, כנסים שנתיים של הפל"ם, התערוכה הנודדת על ההעפלה, הקמת אנדרטאות כגון עוגן הפל"ם בקיסריה ואנדרטה לחללי שילטה בלפיד, הרצאות של חברי הפלמ"ח במוסדות, ארגונים ובתי ספר ועוד כהנה וכהנה.

מלבד האירועים שהתקיימו במשך עשור בבית הפלמ"ח ואלה שאורגנו על ידי עמותת דור הפלמ"ח, היו אירועים רבים שקיימו יוצאי הכשרות מגויסות ויחידות בפלמ"ח בזירות קרב ובמקומות אחרים. לדוגמה, מבין האירועים שהובאו לידיעתנו, הצדעה ללוחמי "הקומנדו הצרפתי" בבאר שבע, כנס חטיבת הראל בתיאטרון ירושלים, יום זיכרון בביר עסלוג' ללוחמי חטיבת הנגב ובית אשל, כנס ותיקי הטיס בבית חיל האוויר בהרצליה, אזכרות וכנסים של הכשרות ועוד.

מוסדות העמותה

מדי שנה מתכנסת אסיפה כללית של חברי עמותת דור הפלמ"ח ומדי כמה חודשים מתכנסת מועצת העמותה. בהן מאשרים את הרכב המוסדות, רואי החשבון החיצוניים וועדת הביקורת הפנימית מציגים דו"ח והנהלת העמותה מדווחת בקביעות על תוכניות שהושלמו ותכנון לעתיד.

חברי המועצה בסדר א"ב, מתוכם מסומנים בכוכבית חברי דור ההמשך:

אלדד אבירד, אברהם אדן, גדעון אילת, יוסף אלמוג, אליעזר אמיתי, מרדכי ארציאלי, שאול ביבר, מרדכי בן־פורת, רונן ברוקשטיין*, ישעיהו גביש, עומר גביש*, מרדכי גולדהכט, עמיקם גורביץ, חיים גורי, מירה גרנות*, אלחנן דביר, רינה דותן, איתן דפני*, איזה שדה־דפני, יואב הרפז, צביקה זמיר, יצחק חופי, יחיעם חורב*, עמוס חורב, חיים חפר, יוכי יהל, יפתח יעקב*, מיכאל כהן, דנה כוגן, צבי כסה, יוסף לוטנברג, משה מטלון, אברהם מילרד, יואל מרשק*, אבי עופר*, עליזה עופר, תהילה עופר, בן־עמי פלג, אהרון פלד, אלעד פלד, מאיר פעיל, יעקב צור, יאיר קדישאי, אפרים קזולובסקי, אביבה קפלן, רבקה קרמר, יואב רגב*, אברהם רון, ירון רם*, יששכר שדמי, נתן שחם, אריה שחר, אליעזר שמעוני, צחקי שריג*, ברוך תירוש.

הסיפורים והחפצים המרכיבים את תצוגת יד לגח"ל

מאת ירדנה וירוב

תפקיד התחקיר שעשיתי לקראת הקמת יד לגח"ל ולניצולי השואה במלחמת העצמאות היה לקשר בין התוכן שנקבע לבין תרגומו לשפה חזותית וחוויתית. התחקיר כלל שני כיווני עבודה עיקריים:

א. איסוף חומרים הקשורים לעליית ניצולי השואה לארץ, מי מוקדם ומי מאוחר יותר, והשתלבותם במערך הלחימה במלחמת העצמאות. היה צורך לסקור צילומים, כרזות, מכתבים, מסמכים, חוברות הנחייה לקליטת העולים, חוברות ללימוד עברית, עיתונות בשפות שונות שהפיק צה"ל, חומרים ייחודיים של הפלמ"ח שתורגמו ליידיש, ועוד. רוב החומר צולם בארכיון צה"ל ובאוצר תמונות הפלמ"ח. היה צורך גם לאתר חפצים אישיים וכלליים - רובם ישנם באוסף שלנו - הנותנים ביטוי לתקופה ולעולים. החומרים האלה מוצגים באולם ובסרט המוקרן בו.
ב. איתור סיפורים של אנשי גח"ל, השתלבותם במלחמת העצמאות ובחיים האזרחיים לאחר

כרזות מתש"ח שאותרו ומוצגות ביד לגח"ל

הנעדר יעקב רוזנבאום הוכר כחלל

בראש. נהרגו מפקד הפלוגה ושני מפקדי מחלקות. המ"מ השלישי נפצע. המ"פ, בהיותו פצוע אנוש, פקד לסגת. מפקדי כיתות לקחו את הפיקוד וניהלו קרב נסיגה תוך איסוף וחילוף פצועים. כוח שניסה להגיע אלינו במשוריינים דרך גבעת הרדאר עלה על מארב של הלגיון הערבי ותוך ניהול קרב איבד

15 לוחמים. החללים נשארו בשדה הקטל ורק למחרת הבריטים אספו את הגופות והביאו אותן אל הרדאר. ביניהם היה יעקב רוזנבאום שבהיותו בפל"ם היה בגדוד הרביעי. על פי הסכם עם הבריטים יצאה חנה יופה במשאית נהוגה בידי אזרח והביאה את 34 החללים לקריית ענבים. הגופות הונחו בעליית הגג של הרפת ונערך זיהוי. את חלקם היה בלתי אפשרי לזהות מאחר שחוללו בידי הערבים. יעקב רוזנבאום היה אחד מהחללים.

במעמד הטקס בקריית ענבים הודיתי בשם הלוחמים את היחידה לאיתור נעדרים שלא חסכה מאמץ עד שהגיעה לאיתור הסופי של יעקב והמירה את מעמדו מנעדר למעמד של חלל צה"ל.

יעקב רוזנבאום נולד בגרמניה ובגיל תשע עלה ארצה עם הוריו. בתחילת 1948, למרות היותו בן יחיד, התנדב לפל"ם ובהמשך עבר לגדוד הרביעי בחטיבת הראל. בנפילתו בנבי סמואל ב-23 באפריל 1948 טרם מלאו לו 18.

זמר המדריכות והמדריכים

המדריכות והמדריכים של מוזיאון הפלמ"ח יכולים ללמד גם את ותיקי הוותיקים פרקים בתולדות המדינה בדרך, הפלמ"ח, ההעפלה, המאבק בבריטים, ה"הגנה", ההכשרות המגויסות, ליל הגשרים, ליווי השיירות, מה-לא. בניהולם של זאב לכיש, מנהל המוזיאון, ושיירי פרסול, רכזת ההדרכה, צומח דור של נאמני פלמ"ח, צעירות וצעירים שיידעו להשיב במשאל רחוב של הטלוויזיה והרדיו

כשיישאלו מה קרה בכ"ט בנובמבר, מה הייתה "דרך בורמה" ומהו "ליל הורדה אל החוף".

החבורה הזאת שומעת הרצאות, רוכנת על ספרים, צופה בסרטים, שוקדת על תאריכים ומבצעים ולומדת מה שגם פלמחניק מן השורה לא ידע. חלקן חיילות, חלקם סטודנטים ומטבע הדברים יש תחלופה.

מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש עם חלק מהמדריכים והצועות הטכני (תמונת ארכיון)

גם זה היה בשנה האחרונה

בפלי"ם ובהעפלה - שלטי ישובים ורחובות, אנדרטאות ולוחות זיכרון וכד'. חברים שנתקלים בכגון אלה מתבקשים להתקשר ליהודה בן-צור tova_111@bezeqint.net או ליוסקה רום josefrom@012.net.il

הפלמ"ח, מחקרים ועדויות. כנס החוקרים ה-19 לתולדות כוח המגן מטעם העמותה הישראלית להיסטוריה צבאית, יד טבנקין והעמותה לחקר כוח המגן ע"ש ישראל גלילי היה מוקדש למחקרים ועדויות על הפלמ"ח. יו"ר הכנס היה איש הפלמ"ח האלוף מיל' שלמה גזית. ד"ר מוטי גולני מאוניברסיטת חיפה הרצה על הבריטים והפלמ"ח, פרופ' אלון קדיש, רמ"ח היסטוריה של צה"ל, הרצה על הפלמ"ח וההתיישבות העובדת ואיש הפלמ"ח האלוף מיל' ד"ר אלעד פלד הציג בהרצאתו את עדותו של פלמחניק, מתנועת נוער לגוף לוחם.

אנדרטה לזכר חביבה רייק. בטקס שהיה בגבעת חביבה הסירה שוריקה ברורמן-שפכנר, מצנחני היישוב, את הלוט מעל אנדרטה לזכר חביבה רייק, חברתה לפלמ"ח ולשליחות לאירופה במלחמת העולם השנייה. באותו יום היה במקום גם טקס במלאת 65 שנה להירצחם של כל שבעת הצנחנים, במעמד נשיא המדינה שמעון פרס.

אנדרטת הראל תוקם בירושלים. על פני חמישה דונמים, סמוך לבית המשפט העליון בירושלים, במרכז של גן זיכרון שיהיה חלק מגן סאקר, עתידה לקום אנדרטה דמויית חומה שעליה חרות סיפורה של חטיבת הראל. מוקה בן-פורת מסר במועצת העמותה כי דני קרוון תכנן וצבי דקל הוא אדריכל הפרויקט. רוב המימון כבר הושג מגורמים שונים, לרבות חברי החטיבה שתרמו "לבנים". העבודה תתחיל ברגע שיושג המימון במלואו.

מי הכיר את ניסים טובי?

ניסים טובי עלה מתימן ב-1936, שירת בנזירות, אחר כך בבריגדה. ב-1948 התגייס לפלמ"ח והוצב בגדוד השביעי, בחטיבת הנגב. ניסים נפל ב-3 ביוני 1948 בקרב באשדוד והוא קבור בנחלת יצחק. משפחתו מנסה להתחקות אחר מסלול חייו. מי שזוכר שם כזה, הכיר אותו, לחם איתו - מתבקש להתקשר לירדנה וירוב בבית הפלמ"ח.

סימן שהם כאן - מאת נעמה סוקניק

אם שומעים תכפכים / עולים ברעש לפני / וקבוצה של דוסים עוקבת אחריה. / ואם אוכלים כשר ומברכים כאן פעמיים / ומחלקה דתית הפכה פתאום / לפופולארית...

זה סימן שהודיה / נמצאת כאן בסביבה / נמצאת כאן בסביבה / זה סימן של הודיה... / אם לאוצר תמונות אתה פתאום הגעת / ותשמע מילים שונות שעד אז לא הכרת / וקולה לפניו כך בגאווה תמיד צועדת / הוא כזה אפוי הוא קיבוצניק לתפארת.

זה סימן שנועם כאן / מסתובב פה בבניין / זה סימן שרגב כאן / מסתובב פה בבניין. / אם רואים שריד קינואה או קציצה של תרד / וילדה אחת קטנה למעלה מסתובבת / פותרת תשבצים ושאלות מפסיכומטרי /

"רגבים" מתחת לפני האדמה

חלב פעמיים ביום, טיפות ויטמינים וביצה שלימה לארוחת הבוקר, שעה שבכל הארץ היה נהוג שמקבלים רק חצי-ביצה... ואפילו מנורת קוורץ הורדה אלינו וכל אחד בתורו נחשף אליה בחציו העליון של הגוף.

עם פרוץ מלחמת העצמאות בכ"ט בנובמבר 1947 נמסר לנו באסיפת חברים כי ישנה הוראה שלא נתגייס ללחימה, היות וישנה חשיבות רבה שנמשיך לעבוד מתחת לאדמה ולייצר תחמושת ליחידות הלוחמות. בתקופת המלחמה עבדנו בשתי משמרות. בדרך כלל יצרו במשך היום ובלילות התוצרת נארזה ונשלחה ליחידות. כך קרה שהיינו מחלקת הפלמ"ח היחידה שנשלחנו כהכשרה מגויסת לעבוד ב"תעש" ומרבית חברינו לא גויסו ללחימה. ואולם, היו מי שהפרו משמעת, כמו עם בוקר, שמו תרמיל על שכם ויצאו להצטרף לשורות הלוחמים - שמירה על ישובים ולליווי שיירות. והיו בין "מפירי המשמעת" שנפצעו וגם שנפלו. הכשרת רגבים שכלה ארבעה מחבירה: משה אדמוני, יוסף אנטוורג, אמנון דהמאוי ויוסף זינגר.

כיום סיפורנו יותר מוכר, אך שנים רבות לא סיפרנו לבנינו מה עשינו במלחמת העצמאות, כי להיות פלמ"חניק ולא להיות קרבי, בחזית, זאת לא הייתה סיבה לגאווה. במשך שנים רבות אף סברנו שאותה עבודה חשובה היא עדיין בגדר סוד שעלינו לשמור. ורק בשנת 1987, כשהוחלט להפוך את מכון איילון למוזיאון, החלטנו שהגיע הזמן לספר את סיפור "סודה של הגבעה" ולומר בקומה זקופה שגם לנו היה חלק בהקמת המדינה.

* קטעים מתוך כתבה גדולה על התנסותה של חברת ההכשרה במכון איילון
** שמה של הכשרת רגבים נשמט מרשימת ההכשרות בספר "הגדוד הראשון - גדוד העמק ממטולה עד הנגב"

הכשרת רגבים

פוצ'ו מאזין לחידודי שאול ביבר

יצחק חופי ("חקה")

מאיר פעיל

מנחם אמיר

פוצ'ו מדבר ברצינות

"חבורה שכזאת" קרמה עור וגידים

זה היה ערב שבו הדמויות מספרו המיתולוגי של פוצ'ו "חבורה שכזאת" קרמו עור וגידים והיו לבשר ודם. "מנחם הממ-כף" ניגש לדוכן ודיבר בלשון בני אדם ולכל התברר שזה פרופ' (לקרימינולוגיה) מנחם אמיר. "דודיק הממ-מם" דיבר גם הוא ובקהל התלחשו: זה הרי "חקה", האלוף יצחק חופי. וכשדיבר "ממ-פא ההכשרה", מי לא יזהה את יו"ר עמותת דור הפלמ"ח האלוף ישעיהו (שייקה) גביש. וכך הלאה, "יוסקה" הוא אלון שרמן, "יוסי פס" הוא אליעזר (פומי) פומרנץ שהנחה את הערב ודמויות נוספות. ההתכנסות בחורשת בית הפלמ"ח הייתה לרגל השקת המהדורה המחודשת והמורחבת של הספר, "חבורה שכזאת היינו". פוצ'ו, הוא ישראל ויסלר, היה נרגש כשמנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש אמר "כולנו גדלנו על הספר שלך" וכשדמויותיו "סיפרו את האמת" שמאחורי העלילה. מאיר פעיל ושאל ביבר דיברו על התקופה, רונה קינן שרה, הוקרן קטע מהסרט שנעשה לפני שנים רבות על פי הספר, הצמד עוזי וייס ואיריס גנור שרו והקהל הצטרף.

תערוכת אלתרמן

מאז אפריל 2009 מעטרות את הכתלים סביב החורשה שבין שני מבני בית הפלמ"ח כרזות גדולות המעלות על נס את שירי המאבק לעצמאות של נתן אלתרמן. בצד כל שיר יש תמונה תואמת לנושא, ולרוב הנושא הוא מחווי הפלמ"ח. הפלקטים מדברים בעד עצמם, אך יש גם סיורים מודרכים על ידי מדריכי המוזיאון. בחנוכת התערוכה שכותרתה "צדקת הדרך" נשאו דברים סמנכ"ל משרד הביטחון צביקה כהן, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש, חיים גורי וד"ר מרדכי נאור. הנחה זאב לכיש, מנהל המוזיאון שגם אצר את התערוכה. עמיקם גורביץ קרא משירי אלתרמן ובשירה ונגינה הופיעו נתן סלור, נכדו של אלתרמן וגבי ארגוב, נכדתו של סשה ארגוב.

תמונות ושירים בתערוכה וזאב לכיש (בחולצה כחולה) מסביר את תוכנה

אשר על הבית

בבלאי של פריטים ומערכות, עד גינון וניקיון". בגינון ובניקיון עובדים כרמלה גבאי, אמנון חסנוב ויורם יעקוביאן. מתמונה שעל הקיר בחדר הכלים, בין מטאטאים, מגרפות ומכלי אקונומיקה, משקיף עליהם יצחק שדה. כאן הם למדו לראשונה בחייהם ש"היה מפקד גדול במלחמת העצמאות", כאן שמעו באוזן אחת תוך כדי השקיית וטאטוא ש"הפלמ"ח עשה הרבה בשביל שתהיה מדינה". אל תעברו על פניהם כאילו הם שקופים.

יורם, כרמלה ואמנון

חיים ואורן עובדים בכיף

יורם ואמנון בעבודה

כנס פורמאנים

מצד שני, לא קל היה לדחות "טרמפיסטים" שביקשו להסתפח אל מלווי השיירות המהוללים בכינוסם, הגם שלא היו כאלה... בכנס רב המשתתפים סיפרו הפורמאנים על עלילות הגבורה שבזכותה הגיעה אספקה לירושלים הנצורה, גבורה שגבתה קורבנות רבים. את הכנס ביימה שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח וצביקה זמיר שפיקד על מערך ליווי השיירות.

אשתקד, בחודש יולי, התכנסו בבית הפלמ"ח מלווי השיירות חברי הגדוד השישי שנקראו "הפורמאנים", לפי השם "שמעון פורמן" על דלת החדר במוסדות הלאומיים בירושלים שבו שכן המטה שלהם. מלווי השיירות חברי הגדוד החמישי שהמטה שלהם היה בתל אביב נקראו "זהבי". יהודה זיו, הרוח החיה בארגון הכנס, מספר על מאמצי האיתור של ותיקי הקבוצה, לוחמות שנישאו והחליפו שם משפחה ולוחמים שעברתו את שמותיהם.

הדסה אבידוב

צביקה זמיר

יעקב (ז'אק) צביה

נדב מן

איתן ירקוני

פרץ רם

אריה ביסטריצר

יגאל ארנון

יהודה זיו (זלצין)

שושנה יונקלר

מלווי השיירות, צאצאים וחברים בכנס הפורמאנים

שייקה גביש

"צל המשלט יושבת עיר" וחיטבת יפתח מתארכת בה

דאז, לדוגמה אל-בורג' (גבעת התיתורת); כיבוד קל; התכנסות נוספת, בה נושאים דברים המארחים ונציגי האורחים, בתוספת תוכנית אמנותית. אשתקד היו הרצאות על ידי ההיסטוריון פרופ' מוטי גולן ואיש ידיעת הארץ ערן תירוש, ופאנל בעקבות ההרצאות בהנחיית פעיל דור ההמשך יואב רגב ובהשתתפות האלופים (מיל') שייקה גביש מהגדוד הראשון וד"ר אלעד פלד מהגדוד השלישי, מנהל מוזיאון הפלמ"ח זאב לכיש ואל"מ איציק כהן, מפקד חטיבת 11-יפתח העכשווית המשתפת פעולה עם מארגני ההצדעה השנתית חטיבת יפתח דאז.

הסיור במשלט שממנו נשקפת העיר מודיעין

יעקב גת ומירה גרנות

במת ההצדעה לחטיבת יפתח

שיעור בהיסטוריה

עשר שנים לחזיאון הפלמ"ח

מאת צביקה עדן *

היכרותי הראשונה עם בית הפלמ"ח התרחשה בסוף שנות התשעים של המאה הקודמת. הגעתי למקום, כמנהל מוזיאון בתי האוסף לתולדות צה"ל, לסיוור ראשוני במסגרת יחידת המוזיאונים. ההתרגשות הראשונית, בעקבות הירידה לתצוגה התת-קרקעית שנועדה לספר את סיפור הפלמ"ח, העבירה בי צמרמורת שמקורה בזיכרונות ילדות שצפו ועלו בי. הזיכרון הראשון מקורו בספרי "חסמבה" שעלילות אותה חבורה מתקיימת במערה המפורסמת. האפלולית שקדמה את פניי יצרה בי תחושה של מסתורין וידיעה כי אני עומד לחוות חוויה רגשית עצומה. והנה, עוד רגע, ואני מצטרף לאותה חבורה שהכרתי רק מקריאה חסרת מעצורים בספרי הסדרה.

באותו סיור חלק נכבד מהתצוגה לא היה קיים עדיין, אולם ניתן היה לחוש כי מדובר במוזיאון "אחר", שונה מיתר המוזיאונים שביחידה. הבנתי כי נבנה כאן מוזיאון, שלא כמו מוזיאונים אחרים בארץ, כמעט אין בו מוצגים מקוריים או מסמכים מקוריים - אולם מציג קונספציה רגשית אדירה. מוזיאון שמתבסס על אמצעים טכנולוגיים מהשורה הראשונה, התומכים בתצוגה ומאתגרים את המבקר בסוג ביקור אחר ושונה. מטבע הדברים, החדשנות שהובעה בתצוגה המוזיאולית, עוררה לא-מעט חששות שמקורם בשאלה המרכזית: כיצד יקבל אותה קהל המבקרים, קהל שהיה מורגל במוזיאון קונספטואלי המבוסס על מוצגים שונים, אותם "ניתן לחוש ולמשש".

את התשובות לחששות אלה קיבלנו מיידית. בתקופת הרצת המוזיאון פקדו אותו קבוצות מיקוד שונות על מנת לבחון את ה"מוצר", לקבל חוות דעת באשר לסיור המודרך, ובעיקר

בית הפלמ"ח לקראת 2020

להביט אחורה בגאווה וקדימה בתקווה

מאת זאב לכיש *

חגיגות עשור לבית הפלמ"ח הן הזדמנות מופלאה לסכם את הדרך שעשה הבית עד כה, ואפילו לחלק מחמאות, כי מגיע. אכן מדובר בהצלחה אדירה. אולם את כולנו צריכה להעסיק הסוגיה החשובה באמת. כיצד ייראה בית הפלמ"ח בעוד עשר שנים. כיצד נבטיח שגם בעוד עשור ימשיכו הבית ומורשת הפלמ"ח להיות רלוונטיים ומוקד עניין לתלמידים, חיילים ותיירים?

אחד מיתרונותיו הבולטים של בית הפלמ"ח עד היום היה בעודה שלא קפא על שמריו. לתצוגת "מסע פלמ"ח" המרכזית והחשובה נוספו עם השנים רכיבים רבים וחשובים: תערוכות מתחלפות, אוצר תמונות הפלמ"ח, חדר נופלי הפלמ"ח, הארכיון, הספרייה, ובשנה האחרונה התצוגה החדשה של "יד לגח"ל ולניצולי השואה במלחמת העצמאות". בקרוב יתמסד השימוש באולם "מלווי השיירות"

הבאים בשערי בית הפלמ"ח

תיירים מקבלים אוזניות לתרגום

נוער מחכה לשיחת מבוא

ישראלים מחכים לקבוצתם

חיילים מדפדים באלבומים